

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ

Службени назив: Република Македонија (уставно),
Бивша југословенска република Македонија (у већини меѓународних
организација)
Меѓународна ознака: МК; MKD
Државно уређење: република

Површина: 25.714 km²
Главни град: Скопље
Службени језик: македонски
Временска зона: UTC +1, +2 (CES, CEST)
Позивни број: +389
Валута: македонски денар

2. ОСНОВНИ СТАТИСТИЧКИ ПОДАЦИ

Број становника (2010): 2 057 284
Радна снага (2010): 938 294
Стопа незапослености (2010): 32 %

БДП (2010): 6.905 милиона евра; 424.762 милиона денара
БДП по становнику (2010): 3.360 евра
Раст БДП (2010): 1,8 %

Стопа инфлације (2010): 1,6 %

Директна страна улагања (2008): 356 394 000 USD

Извоз (2010): 3.301.829.000 USD
Увоз (2010): 5.450.669.000 USD

3. КРАТАК ПРИВРЕДНИ ПРЕГЛЕД

У структури бруто домаћег производа, највећи удио имају услуге са 53%, а затим индустрија са 24% и пољопривреда са 11%.

Главни македонски пољопривредни производи су: грожђе, вино, дуван, поврће, млијеко и јаја, док су главни индустријски производи: прехранбени производи, пића, текстил, хемијски производи, жељезо, челик, цемент, енергија и фармацеутски производи.

Главни проблеми македонске привреде су велики спољнотрговински дефицит (2,2 милијарде USD), незапосленост (стопа незапослености износи 31,3%), сиромаштво (32,7% становништва живи од око 2,5 евра дневно) и сива економија (креће се између 40 и 50% од БДП-а).

Према извјештају Свјетске банке *Doing Business 2012*, у којем је објављен ранг земаља према лакоћи пословања, од укупно 183 земље Македонија је рангирана на 22. мјесту.

Од тридесетак највећих извозника у Македонији, само пет је произвођача, док су остали извозници сировина и репроматеријала.

4. СПОЉНОТРГОВИНСКО ПОСЛОВАЊЕ

4.1. Топ 10 земаља извозних дестинација у 2010. години

Земља	% учешћа у укупном извозу
Њемачка	21,0
Бугарска	8,9
Србија	8,2
Грчка	7,4
Италија	7,1
Хрватска	3,7
Кина	2,7
Босна и Херцеговина	2,6
Белгија	2,4
Албанија	2,2

4.2. Топ 10 земаља увозника у 2010. години

Земља	% учешћа у укупном увозу
Њемачка	11,2
Русија	10,1
Грчка	8,2

Србија	7,7
Италија	6,0
Бугарска	5,5
Кина	5,3
Велика Британија	5,2
Турска	4,8
Словенија	3,0

4.3. Топ 10 производа које је Македонија извезла у 2010. години

Производ	% учешћа у укупном извозу
Жељезо и челик	23,6
Одјећа и додаци одјећи	17,0
Хемијске супстанце и производи	6,9
Нафта, нафтни и сродни производи	6,6
Метална руда и отпаци од метала	6,2
Поврће и воће	5,5
Дуван и дувански производи	3,7
Пиће	2,4
Медицински и фармацеутски производи	2,3
Обућа	2,3

4.4. Топ 10 производа које је Македонија увезла у 2010. години

Производ	% учешћа у укупном увозу
Нафта, нафтни и сродни производи	13,7
Предиво, тканина, производи од текстила и слично	7,4
Друмска возила	6,8
Жељезо и челик	6,5
Метална руда и отпаци од метала	3,8
Електричне машине, апарати и дијелови	3,4
Обојени метали	3,1
Разни готови производи	3,0
Телекомуникациони апарати и опрема; апарати за снимање и репродукцију звука	2,7
Обућа	2,5

Извор: Државни завод за статистику Републике Македоније www.stat.gov.mk

4.5. Поступак увоза роба и услуга у Македонију

У априлу 2003. године, Македонија је службено примљена у Свјетску трговинску организацију (WTO) као 146. члан.

На основу принципа WTO, укинута су ограничења у трговини и проведена је либерализација трговинског режима.

У процесу хармонизације са правилима WTO на основу билатералних и мултилатералних преговора на тему највећих тарифа, уговорено је да ће по протеклу периода транзиције до краја 2011. године оне износити око 8%.

Поступак увоза и извоза робе и услуга у Македонију одређен је и уређен Уговором о приступању Републике Македоније CEFTA.

Преко 85% трговинске размјене Македоније реализује се преко преференцијалних услова на основу билатералних и мултилатералних уговора о слободној трговини.

4.6. Царински систем

Царински законик омогућава примјену поједностављеног царинског поступка и активнију интеракцију између Царинске управе, односно надлежних царинарница и македонских фирми које врше значајнији увоз или извоз робе. Циљ поједностављеног царинског поступка је да се омогући обављање поступка увоза или извоза робе изван царинског терминала и/или са мање докумената, чиме се смањује улога посредника (заступника) у царинском поступку.

Према Царинском закону постоје три врсте поједностављеног царинског поступка:

- *Поједностављено декларисање* робе (умјесто са царинском декларацијом, увоз или извоз робе се може обавити са комерцијалним или неким другим документом; проводи се на граници уколико се на граничном прелазу врши увозно или извозно царинење, или у унутрашњој царинској испостави наведеној у одобрењу).
- *Локално царинење* (омогућава да се роба увезе-преузме или изведе у просторијама фирме/фабрике или на другом мјесту наведеном у одобрењу. Све царинске формалности које се уобичајено обављају од стране царинских службеника, извршавају се од стране саме компаније.)
- *Транзитни поступак* (транзит робе почиње и завршава на граници или на терминалу; уколико постоји овлаштени прималац или испоручилац, транзитни поступак царинења робе почиње и завршава у просторијама овлашћене фирме).

Царински законик уређује питање поступка извоза робе који се обавља у просторијама фирме на начин да је претходно потребно обавити сљедеће:

- прибавити одобрење за локално царинење извоза;
- фирма мора имати одобрен приступ информатичком систему царине и унапријед овјерену царинску декларацију;
- фирма мора бити овлаштена да сама може вршити формалности у информатичком систему царинења;

- фирма мора да достави извјештај за извоз надлежној царинарници;
- фирма мора уредно подносити допунске декларације за сву робу извезену у одређеном периоду (седмично или мјесечно).

Уколико надлежна царинарница у одређеном року (30-60 минута) по извршењу уноса у информатички систем Царинске управе, није повратно обавијестила о намјери контроле те робе, сматра се да је одобрење за извоз дато, те се декларисана роба може слободно извести.

Поступак увоза робе који се обавља у просторијама фирме, могућ је под следећим условима:

- потребно је да има одобрење за овлашћеног примаоца и за локално царињење увоза;
- мора имати одобрен приступ информатичком систему за царине;
- мора бити оспособљена да сама извршава формалности у информатичком систему;
- мора уредно достављати извјештај царини за приступање царињењу робе;
- мора обавезно подносити допунске декларације за сву робу увезену у одређеном периоду (седмично, мјесечно).

Уколико надлежна царинарница у одређеном року (30-60 минута) по извршењу уноса у информатички систем Царинске управе, није повратно обавијестила фирму о намјери контроле робе која се увози, роба се сматра оцарињеном.

Царињење се може вршити и после редовног радног времена 24 сата сваки радни дан, викендом или празником, те је на тај начин олакшано планирање пословног процеса. Више о царинском поступку може се наћи на интернет страници Царинске управе Македоније www.customs.gov.mk.

4.7. Порески систем

Законом о порезу на добит уређен је порез на добит фирми и прецизирано значење опорезивања добити. Порез на добит плаћају правна лица са регистрованом активношћу и пребивалиштем у Републици Македонији које остварује профит из активности у земљи или иностранству. Резидент је субјект који остварује добит или има регистровану фирму на подручју Републике Македоније. Обавезу плаћања пореза имају и правна лица која нису резиденти у Републици Македонији али остварују добит кроз активности на подручју Републике Македоније. Основа за утврђивање пореза на добит је профит исказан у пореском обрачуну.

Порески обвезник може остварити пореску олакшицу у случају улагања у технолошко унапређење пословања или заштиту животне средине. Олакшица не може бити већа од 25% пореске основице.

Пореска основица се умањује у случајевима да се инвестира у привредно неразвијено подручје те у посебна подручја (планинско подручје, погранични простор и у потпуно неразвијено подручје) и да се инвестира у пројекте заштите животне средине.

Порески обвезник са пребивалиштем у Македонији који је у другој држави платио порез на добит за вријеме рада у иностранству, ослобођен је плаћања пореза на добит у Македонији за износ који је платио у иностранству али није ослобођен од плаћања пореза за разлику до износа од 15%.

Страни власници који имају укупно 100%, ослобођени су плаћања пореза на добит током прве три године од улагања. Такође, пореска основица за фирме са страним акционарима (који имају најмање 20%) се умањује пропорционално износу стране инвестиције, за прве три године од инвестирања. Порез на трансфер добити се не плаћа.

Капитални добици остварени од продаје хартија од вриједности, опреме и некретнина укључен је у пореску основицу у износу већем од 70%. Капитални добитак остварен од продаје хартија од вриједности се не опорезује ако се инвестира у хартије од вриједности на подручју Македоније.

5. ТРГОВИНСКИ ОДНОСИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ

5.1 Робна размјена Републике Српске и Републике Македоније

у хиљадама КМ

Година	2008.	2009.	2010.
Извоз	17 835	14 237	16 330
Индекс	148,2	79,8	114,7
Увоз	42 191	42 508	47 962
Индекс	121	100,7	112,8
Укупно	60 026	56 745	64 292
Индекс	128	94,5	113,3
Разлика	-24 356	-28 271	-31 632

Извор: Републички завод за статистику Републике Српске

5.2 Топ 10 производа које је Република Српска извезла у Македонију

Производ	% учешћа у укупном извозу
Шипке и профили од алуминија	13,2
Тоалетни и слични производи папир, столњаци, пешкири	11,5
Дрво	11,1
Чоколада и остали прехранбени производи који садрже какао	7,3
Нафтна уља и уља добијена од битуменских минерала који садрже 70% или више масеног удјела нафтних уља или уља добијених од битуменских минерала	6,9

Нафтни кокс, нафтни битумен и други остаци од нафте или уља од битуменских минерала	6,1
Жељезне или челичне конструкције и дијелови конструкција	3,6
Непрерађени дуван и дувански отпаци	3,1
Хљеб, пецива, колачи, кекси и остали пекарски производи	3,0
Топло ваљана жица од жељеза или нелегираног челика	2,6

5.3 Топ 10 производа које је Република Српска увезла из Македоније

Производ	% учешћа у укупном увозу
Лијекови	22,2
Прехрамбени производи од меса	13,3
Жељезне или челичне цијеве и шупљи профили	8,3
Хљеб, пецива, колачи, кекси и остали пекарски производи	5,6
Поврће	3,9
Изолована жица и каблови	2,9
Производи од меса	2,9
Електрични проточни или акумулациони гријачи воде; електрични апарати за гријање простора и електрични уређаји за гријање тла; електротермички апарати за уређивање косе	2,6
Електрични трансформатори, статички претварачи	1,9
Вино и мошт	1,9

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ

Туризам

Македонски туристи су у 2010. години остварили 1 454 долазака што у односу на претходну годину представља раст од 13,6%. У исто вријеме остварили су 2 665 ноћења (раст од 1,5% у односу на претходну годину). По броју долазака страних туриста у Републику Српску у 2010. години, Македонија се налази на деветом мјесту, а по броју ноћења на 10. мјесту.

6. ОСНИВАЊЕ ПРЕДСТАВНИШТВА/ФИРМЕ У МАКЕДОНИЈИ

Стране фирме у Македонији могу отворити своја представништва за обављање активности оглашавања и истраживања тржишта или сличних непрофитабилних активности. Представништво не може обављати комерцијалне активности за матичну нити другу фирму.

Од 1. јануара 2006. године, са радом је почео One stop shop за брзу и једноставну регистрацију фирме.

Стране компаније се сматрају легалним правним лицима и једнако су третиране као и домаћа правна лица након што се региструју у Трговинском регистру при Регистрационом суду.

Акционарско друштво могу основати један или више акционара уз минимални оснивачки капитал денарски еквивалент од 25.000 евра за фирме које настају симултано (без јавног позива потенцијалним акционарима) те денарски еквивалент од 50.000 евра за фирме које настају сукцесивно (кроз јавни позив потенцијалним акционарима).

Минимални услови за учешће акционара: номинална вриједност сваке акције не може бити мања од денарског еквивалента од 1 евра. Акције су слободно преносиве. Приликом регистрације фирме, улог мора бити најмање 25% номиналне вриједности сваке акције. Укупан износ свих готовинских плаћања не може бити мањи од 12.500 евра или 25.000 евра.

Оснивање филијале је регулисано Законом о трговинским друштвима. Филијала није правно лице у пуном садржају јер ради за интерес матичне фирме и сву одговорност сноси матична фирма.

У циљу пословања страни држављани могу стицати власништво над некретнинама и слободно располагати некретнинама, укључујући и њихову продају. Регистрација власништва се врши у Централном регистру у року од највише 60 дана. Међутим, страни држављани не могу постати власници над грађевинским земљиштем, али имају право да га узму у дугогодишњи закуп на период до 99 година уз могућност продужења. Концесију за искориштавање пољопривредног земљишта у државном власништву даје Владе Републике Македоније.

7. ЧЛАНСТВО У МЕЂУНАРОДНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА И АСОЦИЈАЦИЈАМА

Влада Македоније као приоритете истиче стицање пуноправног чланства у Европској унији и Сјеверно-атлантском савезу. Међутим, Македонија је земља кандидат за обје организације, јер Грчка блокира наставак преговора са Македонијом због спора око званичног имена ове земље. Македонија је чланица сљедећих организација:

Свјетска трговинска организација
www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/macedonia_e.htm

Европска банка за обнову и развој
www.ebrd.com/country/country/mace/index.htm

Међународни монетарни фонд
www.ebrd.com/pages/country/fyrmacedonia.shtml

Централно-европска слободна трговинска асоцијација (CEFTA)
www.stabilitypact.org/wt2/TradeCEFTA2006.asp

IBRD, IFC, ILO, OSCE, UN, WHO и других.

8. БАНКАРСТВО И ФИНАНСИЈСКО ТРЖИШТЕ

Страни капитал је присутан у власничкој структури 17 македонских банака у распону од 0,2% до 100%, од чега су четири банке у потпуности у страном власништву (Алфа банка, Еуростандард банка, ТЏ Ziraat Bankasi и Прокредит банка), а у девет банака страни капитал је присутан у 50% власништву. У укупној активи банкарског система, ових девет банака учествује са 60,9%. Повећање учешћа страног капитала у македонским банкама се може очекивати и у будућности.

Аналитичари сматрају да је улазак страног банкарског бренда на македонско тржиште могуће путем окрупњавања банкарског система у Македонији, те брзог развоја малог и средњег предузетништва које ће своје производе моћи пласирати на свјетско тржиште.

Приликом отварања рачуна у иностраној валути за домаћа правна и физичка лица наилази се на низ препрека и формалних услова које треба испунити.

Развој финансијског тржишта је у зачетку.

9. РАДНО ПРАВО И ЗАПОШЉАВАЊЕ

Запошљавање и рад у Македонији су уређени Законом о раду, Колективним уговором и другим правним актима. Законом о раду су уређена права, обавезе и одговорност радника и послодавца, а Колективним уговорима се уређују радна права, обавезе и одговорност запослених и послодаваца за поједина подручја или на државном нивоу. Водећи трговински синдикат закључио је генерални колективни уговор укључујући и запослене и послодавце у привреди Македоније.

Евиденцију незапослених грађана води Агенција за запошљавање, која за њих организује преквалификацију у оквиру политике запошљавања и посредовања у новом запошљавању те заштите права незапослених грађана.

Страни држављани или лица без држављанства могу се запослити у Македонији на основу радне дозволе. На основу захтјева послодавца, Биро за запошљавање Републике Македоније издаје радну дозволу. Више информација се може наћи на интернет страницама www.mfa.gov.mk, www.avrm.gov.mk.

10. ПОСЛОВНИ ОБИЧАЈИ У МАКЕДОНИЈИ

10.1 Сајмови

Информације о појединим сајамским манифестацијама могу се наћи на интернет страници Скопског сајма www.skopjefair.com.mk.

10.2 Празници

Државни празници:

- 1. јануар - Нова година
- 6 и 7. јануар - Божић
- 19. јануар - Водице
- Велики петак + Васкрс четири дана
- Духовдан
- 1. мај - Празник рада
- 24. мај - Дан свеславенских просвјетитеља Св. Ћирила и Методија
- 2. август - Дан прве Македонске Републике-Илинден
- 28. август - Велика Богородица
- 8. септембар - Дан независности
- 11. октобар - Дан антифашистичког устанка
- 23. октобар - Дан македонске револуционарне борбе
- 8. децембар - Дан Светог Климента Охридског
- Рамазан бајрам

Мањинске и вјерске заједнице имају право на обиљежавање својих празника:

- 25. и 26. децембар – Божић
- Ускрс три дана
- Сви Свети
- Курбан Бајрам
- 22. новембар - Дан албанског писма
- 27. јануар - Свети Сава
- 8. април - Међународни дан Рома
- 28. септембар - Међународни дан Бошњака
- 23. мај - Међународни дан образовања на турском језику

10.3 Радно вријеме

Радно вријеме државних институција и државне администрације је од 8:00 до 16:00 часова сваког радног дана, осим суботе и недеље.

Радно вријеме банака је од 8:00 до 19:00 часова сваког радног дана осим суботе и недеље.

11. ОСТАЛЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

11.1 Заштита интелектуалног власништва

Заштитом интелектуалног власништва бави се Канцеларија за заштиту индустријског власништва (www.ippo.gov.mk).

11.2 Меѓународни тендери и јавне набавке

Сви меѓународни конкурси се објављују на интернет страници www.tendernik.com.mk.

12. КОНТАКТИ

Државне институције:

- www.finance.gov.mk - Министарство финансија Републике Македоније
- www.economy.gov.mk - Министарство економије Републике Македоније
- www.mzsv.gov.mk - Министарство пољопривреде, шумарства и водне привреде
- www.mtsp.gov.mk - Министарство рада и социјалне политике
- www.nbrm.gov.mk - Народна банка Македоније
- www.stat.gov.mk - Државни завод за статистику
- www.ippo.gov.mk - Канцеларија за заштиту индустријског власништва
- www.macinvest.org.mk - Агенција за стране инвестиције у Републику Македонију

Привредна комора Македоније

- www.mchamber.org.mk

Царинска управа Македоније

- www.customs.gov.mk

Македонска берза

- www.mse.com.mk

Амбасада БиХ у Македонији

Амбасадор Њ. Е. г. Милан Балабан

Mile Pop-Jordanov 56b, Skoplje, Makedonija

Тел. + 389 2 30 86 216

Факс + 389 2 30 86 221

E-mail: emb.bih@neotel.net.mk

www.ambasadabih.org.mk

Амбасада Македоније у БиХ

Амбасадор Њ. Е. г. Redžeri Rami

Сплитска 57, 71 000 Сарајево, БиХ

Тел/Факс + 387 33 810 760
E-mail: sarajevo@mfa.gov.mk